

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Bañcerowski Janusz 70 éves*

Bañcerowski Janusz professzor úr, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Lengyel Filológiai tanszékének egykori vezetője és a Szláv és Balti Filológiai Intézet igazgatója 2011. január 2-án töltötte be hetvenedik életévét. A köszöntő nincs könnyű helyzetben, már csak a műfaj miatt sem. Úgy vélem, nem szükséges pályaképet felvázolnom, hiszen a professzor urat Magyarországon kívül az egész Közép-európai régióban jól ismerik, több száz tudományos közleménye mellett a munkáira történt közel két ezer hivatkozás ékes bizonyítéka annak, hogy ismerik és értékelik. Így ebben a hivatalos, de érzelmi háttérét és tartalmát tekintve szubjektív köszöntőben egyéniségének és munkái szellemi háttérének néhány, általam különösen fontosnak vélt vonását emelem csupán ki.

Bañcerowski Janusz a legnevesebb lengyel, majd később orosz egyetemeken folytatott tanulmányai alapozták meg klasszikus nyelvészeti képzettségét. Hallgatott indoeuropeisztikát, különös érdeklődéssel tanulta a szanszkritot és a szlavisták számára oly fontos litván nyelvet. Mindehhez a képzéshez jelentős többletet adtak információelméleti és alkalmazott nyelvészeti tanulmányai is. Így alakult és érlelődött meg benne az a komplex kutatási módszer, amelyet a világ nyelvi képéről írt munkáiban ismerhetünk meg. Filozofikus gondolkodású, erudícióval megáldott alkotó, akinek munkássága az utóbbi másfél-két évtizedben teljesedett ki. A világ nyelvi képének kutatásában a konkrét nyelvi anyagból indul ki, s annak alapján megy tovább az egyes profilokból adódó általános következtetések levonásáig. Ebben a nagy szabású, és tulajdonképpen befejezhetetlen munkában jelentős iskolát teremtett, elsősorban a doktoranduszok, de az érdeklődő hallgatók szélesebb körében is.

Azt a tényt, hogy ünnepeltünk klasszikus iskolázottságú kutató, legékebben talán a Kárpát Nyelvatlasz legutóbbi kötete mutatja. E kötet szerkesztését nem csupán irányította, hanem a tudományos „aprómunka” legnagyobb részét is ő végezte el. Panaszkodott is olykor, hogy a nyelvatlasz munkája rengeteg idejét emészti fel, de ezeket a kifakadásokat soha sem vettem komolyan, hiszen tudtam, hogy ő maga is érzi és tudja, milyen fontos, sőt nélkülözhetetlen munkát hozott létre, de a tudománnyal való foglalkozás mindig elégedetlenség-

* A köszöntés elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2011. március 29-i ülésén.

gel jár: amíg az egyik munkát végezzük, már egy másikra gondolunk, s ha néha sok időnk megy rá egy-egy feladat elvégzésére, sajnáljuk, hogy ennek esetleg egy másik tervünk megvalósítása látja kárát.

Munkái kapcsán külön kell szólnom az ünnevelt nyelvismeretéről is. Magyar nyelvtudásáról elmondható, hogy tökéletes. Tökéletes annyiban, amennyiben magyar anyanyelvem ismeretét tökéletesnek tartom. Lényegében nem az, noha régebben divatos volt, hogy valakiről, aki egy idegen nyelvet jól beszélt, azt mondták, hogy „perfekt” angol, német vagy francia. Tudjuk persze, hogy perfekt nyelvtudás nincs. Bańcerowski professzor úr olyan kiválóan megtanult magyarul, hogy nyelvünk finom árnyalatait is érzi. Ezzel párhuzamosan olvasta bele magát a magyar irodalomba, így jutott a magyar civilizáció ismeretének birtokába. Sok magyar kolléga tanulhatna tőle félreérthetetlen, világos, egyértelmű fogalmazást! Külön hangsúlyoztuk magyar nyelvi ismereteit, de nem mehetünk el szó nélkül amellett sem, hogy oroszul, angolul és németül olvas és beszél; a lengyelt nem is szükséges külön megemlítenünk.

A professzor úr jelentős szerepet töltött és tölt be ma is a Kar tudományos életében. Iskolát teremtett a világ nyelvi képének kutatásában. A Szláv és Balti Filológiai Intézetten kívül is sokszor hívják egy-egy előadás, sőt kurzus tartására más tanszékekre, például az amerikanisztikai intézetbe vagy az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékekre is. A Lengyel Filológiai Tanszék és a Szláv és Balti Filológiai Intézet vezetése mellett tagja volt a Bölcsészettudományi Kar Doktori Tanácsának, mint a Nyelvtudományi Doktori Iskola vezetője. Több sikeresen megvédett PhD-értekezés témavezetője, opponense, bíráló bizottsági elnöke és tagja.

Tagja a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Bizottságának. Érdemes munkásságot fejt ki a Magyar Tudományos Akadémia Etikai Bizottságában is. Ünnepeletünk választmányi tagja a Nyelvtudományi Társaságnak, valamint alelnöke a Modern Filológiai Társaságnak is, amely a modern filológia terén kifejtett munkásságát a Társaság legnagyobb kitüntetésével, a „Pro Neophilologia in Hungaria” kitüntetéssel ismerte el.

Szívesen látott és gyakran hívott vendége a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi központjának, állandó előadója volt a Gadányi Károly professzor úr által szervezett Nemzetközi Szlavisztikai Napoknak, előadásokat tartott a Veszprémi Egyetemen és a Pécsi Tudományegyetemen is. Rendszeres résztvevője volt a Nemzetközi Szlavisztikai Kongresszusoknak. Kiterjedtek külföldi kapcsolatai is, elsősorban a Nancy Egyetemmel, de lengyelországi felsőoktatási intézményekkel is.

Tagja a Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, valamint a Studia Slavica Savariensia című nemzetközi szlavisztikai folyóiratok szerkesztőbizottságának.

Bańcerowski Januszról el kell mondanom, hogy benne igazi barátra találtam. Vidám egyénisége, szellemessége, széles körű tájékozottsága szinte inspirálja a vele beszélőket, új gondolatokat ébresztve bennük. Mint tanszék- és intézetvezető munkatársai érdekében dolgozott, segítve tudományos és hivatali karrierjüket. Számos esetben személyesen járt utána kollégái ügyes-bajos dolgainak, ha a helyzet úgy hozta magával, többször is. Barátság, igazi, önzetlen kollegialitás, a munkatársak megbecsülése, jó kedély – így tudnám egyéniségét jellemezni.

Hetvenedik életévét teljes szellemi és fizikai frissességben élte meg, így semmi akadálya annak, hogy munkáját professor emeritusként is folytathassa, talán kevesebb előadással vagy szemináriummal, de változatlan kedvvel és erővel. Az ő esetében is elmondható, hogy vétek lenne az évtizedek alatt felgyülemlett tudás és tapasztalat kihasználásáról lemondani.

Születésnapján nem is kívánhatunk mást, mint további tudományos lendületet, hozzá pedig fizikai erőt.

Tisztelt Professor Úr, kedves barátom, Isten éltesen sokáig!

NYOMÁRKAY ISTVÁN